

Handledning för kritisk reflektion i lärarutbildning

**En aktionsstudie med syfte att pröva
effekter av distanshandledning under VFU**

Kontakt :

Susanne Gustavsson

susanne.gustavsson@his.se

Gunvi Broberg

gunvi.broberg@his.se

Marianne Lord

marianne.lord@his.se

Susanna Nilsson Jacobsson

susanne.nilsson@his.se

Presentation NU2010, Dialog för lärande
Stockholms Universitet, 13-15 okt 2010

Vetenskaplig progression och yrkesmässig progression

Att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt innebär att:

- vara inställd på att ständigt **ompröva, utveckla och variera strategier** i sin verksamhet,
  - äga ett **yrkesspråk, en begreppsapparat** som möjliggör att diskutera och förstå skilda erfarenheter och synsätt,
  - inta en **sökande och reflekterande hållning**,
  - bygga upp sin verksamhet med **tydlig struktur och systematik** med stöd för sitt handlande och argument för val (vad - varför?),
  - kunna **problematisera och formulera frågor till sin egen praktik, samla erfarenheter och dra slutsatser** i syfte att utveckla kunskaper till gagn för alla,
  - ha förmåga att **relatera praktik och teori** till varandra, ha en teoretisk förankring i det man gör och kunna göra det “osynliga synligt”,
  - skapa ordning och mening,
  - ha en **etisk medvetenhet, en fördomsfri och öppen inställning**
- (Orlenius, <http://www.use.umu.se/forskning/publikationer/lof/2004/>, s 22).

Studiens process

Studenter skriver loggbok under VFU

- iakttagelser
- upplevelser
- planering, genomförande och utvärdering av egen undervisning

Studenter filmar egen undervisning

Handledning ges kontinuerligt

All kommunikation sker via en kommunikationsplattform

Studien pågår under två terminer i år 2 (5+5 hp)

Verksamhetsförlagd utbildning - utgångspunkter

Studenten finns i yrkespraktiken och ska samtidigt relatera till högskolans undervisning (växelverkan avseende innehåll)

- teoretiskt innehåll möter erfarenhet och handling (och tvärtom)
- studentens reella kompetens som lärare prövas och utvecklas

Reflektion är ett verktyg för att skapa distans och konstruera ny kunskap

Vad kännetecknar loggboken? (inledande analys)

- Loggboken är studentens berättelse under ett år i utbildning
  - dagens händelser
  - särskilt utvalda händelser
  - begrepp eller teori
- VFU går inte att särskilja från teoretiska studier
- Handledningen sätter sin prägel på loggboken – studenten pendlar mellan att bemöta handledning och initiera nya frågor/erfarenheter

Vad kännetecknar handledningen? (inledande analys)

- bekräftande "Jag håller med dig om detta..."
- vidgande "Hur tänker du kring...?"
- utmanande och problematiserande "Vad uppfattar du som tillräckligt?" Vad i beteendet som du beskriver här gör att du uppfattar en konflikt?"

Handledningen balanserar mellan förhållningssätt

Vad kännetecknar studentens reflektion? (inledande analys)

Reflektion som berör

- begrepp
- handling
- självkänedom och professionell utveckling

Reflektionen har olika karaktär med individuella skillnader mellan studenter

- mer beskrivande och slutsatsfokuserad
- mer sökande och vidgande
- mer perspektivtagande och problematiserande

Möjliga slutsatser

- Regelbunden handledning på distans kan komplettera den handledning studenten får i VFU
- Studenten utmanas både i det iakttagna och i deltagandet ex. den egna undervisningen
- Handledningen kan stödja och utmana en process hos studenten: diskussion om ett begrepp ex "barnsyn", en teori, planering – genomförande - utvärdering av undervisning
- Handledningen kan stödja interaktionen mellan undervisning i utbildningen och handledning i VFU

Möjliga slutsatser

Handledningen saknar en explicit metareflekterande hållning dvs. studenten får inte hjälp med att

- identifiera motivet till de frågor som handledningen ställer
- identifiera mönster i sitt eget resonemang
- hitta verktyg för att medvetet kunna förhålla sig reflekterande

”We reflect on the way we reflect” (VanManen, 2006, s 100)

Kan en explicit metareflekterande hållning stimulera och utveckla verktyg som studenten kan använda:

- i sin förståelse av utbildningens **innehåll**
- i sin självuppfattning och professionella kunskaps- och kompetensutveckling? (= möjlig fortsatt forskning)?